

העם

משה רבנו במידבר סין

מאן יכונן היה

להיות יורד ישראל

ולא המישגה המרהים

של ירושלים

בשביל אורחי ישראל, היתה זאת רק ידיעה רחוקה, כימעט שיגרתית, מנהיג סין, מאו טסה-דונג, הלך לעולמו בגיל מפלג.

אין בני-אדם יכולים להתרשם מגדולתו של בן-דורם, כשם שאין להבחין במלוא גובהו של הר כשעומדים בקירבתו. דרוש מרחק של זמן כדי להעריך כראוי את דמותו של ענק היסטורי.

כאשר נפטר מאו, נשמעו מסביב לעולם הספרדים רבים, הכל הודו בחשיבותו. אך רק מעטים תפסו את מלוא השפעתו על תולדות העולם.

שתי מהפכות. אחד המספידים ב- שידורי ישראל, מדוברי המיסד, טען

את האות למהפכה חדשה, כדי למנוע את התנוונות הקודמת. האיש שכבר עבר את גיל הנעורים כאשר צעד ברגל לאורך אלפי קילומטרים, בראש "המיצעד הארוך" של נאמניו מדרום-מזרח סין לצפון-מערב, רבה, מעשה המוכיר את מעשה משה רבנו. עדיין חצה את יאנגטסה הרחב בשחייה בזיקנתו. כימעט עד ימיו האחר-רונים שימש דוגמה אישית לעמו - חמישית האנושות.

מילחמת הדרום בצפון. ייתכן, כי ההיסטוריונים של הדורות הבאים יעריכו את מאו עוד יותר בשל שינוי היסטורי, שחרג בהרבה אף מגבולותיה של סין אדרי-רתי הממדים.

מאו פתח במהפכה, שתיוכר אולי כתור פעה המשמעותית ביותר של המאה ה-20: ההתקוממות של העמים ה"צ'יבועניים" נגד העמים ה"לבנים", המרד של אסיה-אפריקה-דרום-אמריקה נגד העולם התעשייתי האירופי-צפון-אמריקאי.

לפני מאו, חשבו הכל שהסיכסוך העור למי העיקרי עובר בין מירוח ומערב, בין המעצמה הסובייטית והמעצמה האמריקאית. מאו, שהגיע לשלטון בכוחות

מאו בימי "המיצעד הגדול" כמו בן-גוריון?

עצמו, בניגוד לרצונו של סטאלין ועל-אף החבלה הסובייטית במאמציו, קבע קו חדש של עימות עולמי: בין הצפון והדרום, בין העמים העשירים והמפותחים - ממוסקבה עד סן-פראנציסקו - לבין מאות המיליונים המפגרים, חסרי-הכל, ה"עמלים והרעבים כדי לספק לעולם התעשייתי ביולי-הזול את אוצרות-הטבע של ארצותיהם.

עימות זה הוא השולט כיום בעולם, ואין ספק שיטיל את צילו על המאה ה-21. פקינג וירושלים. מדוע לא יכלה סין של מאו להיות ידידתה של ישראל? נדמה שבראשית ימי שתי המדינות (ש-קמו כימעט בעת ובעונה אחת) לא ראו הסינים כל סיבה לכך, הם היו מעוניינים לקשור קשרים עם ישראל.

בשנות ה-50 הראשונות הוזמן דיפלומט ישראלי בכיר (דויד הכהן, ציר ישראל בבורמה) לסיין, ניהל משאומתן ממושך, נבגש עם איש-אמונו של מאו, צ'ו אנ-ליי. ישראל יכלה להתקשר עם הענק החדש - אך ירושלים פחדה מפני תגובת האמריקאים, שהיו אחווי היסטריה אנטי-סינית.

כמו הדוממיות היסטוריות רבות אחרות, הוחמצה גם זו על-ידי ממשלת איש ראל, כימעט בהיסח-הידעת, מתוך שיקולים אוויליים של הרגע, ללא דיון מעמיק. דויד בן-גוריון עצמו פיתח לעצמו, לא-חרימכן, רומנטיקה פרו-סינית פרטית. הוא הבין את חשיבותה של סין, דיבר עליה תכופות. אבל היה זה מאוחר מדי: ישראל כבר השתלבה כמעט כחלק מחזית העולם את עצמה כלפי סין חלק מחזית העולם המערבי נגד ההתערורות של "העולם ה"שלישי".

השבוע לא הספידה ממשלת ישראל את מאו. לא היה שום קשר בין מדינת-הענק שבמזרח אסיה והמדינה הקטנה שבמערב.

כי רק אדם אחד נוסף בדור האחרון הגיע לממדיו של מאו - דויד בן-גוריון.

ההשוואה האישית היתה קרובה לגיי חור, אמנם היה בן-גוריון מדינאי מעניין, הרבה מעל למוצע, אך הוא לא חולל מהפכה רוחנית או מעשית. הוא המשיך בדרך האידיאולוגית של קודמיו, אבות הציונות, והוא ניצח על כוחות שהיתה לו רק השפעה חלקית על יצירתם.

אך ייתכן שיש מקום להשוואה בין הציונות עצמה, כתנועה מהפכנית, ובין המהפכה הסינית. לא בממדים, כמובן, אלא בהיקף המהפכה.

הציונות שינתה, לגבי בניה, את כל סידרי העולם. היא העבירה אותם מארץ לארץ, מתרבות לתרבות, משפה לשפה, ולרוב גם ממעמד למעמד.

המהפכה הסינית של מאו טסה-דונג היתה בעלת היקף דומה, ואולי רחב עוד יותר. מאו חולל מהפכה סטאלית בחברה הסינית בת אלפי השנים, יצר מעצמה כבירה חדשה על חורבות המדינה המנוונת ביותר בעולם, עורר מאות מיליוני נדכי אים והפית בהם רוח חדשה.

מבחינה זו עלה מאו אף על לנין, אחת הדמויות הגדולות האחרות של המאה ה-20. ששינה את רוסיה פחות. הוא בורדאי עלה על מוהנדס גאנדי, שחלק מתורתו נוסלה על-ידי סידרו, ושמיפעל חייו הת-נוון חוף פחות מודי. בהשוואה אליו, מת-גמד פירל קאסטרו, ואילו בעולם המערבי השמרני לא קם, בדורות האחרונים, אף מנהיג אחד שחולל שינויים כה מפליגים. המיצעד הארוך. מאו הוא מייחודי במינו גם מבחינת משך השפעתו.

כל המהפכות - כולל המהפכה הציונית - נגרעו אחרי שהשיגו את יעדם והקימו מישטר חדש. מאו לא הסתפק במהפכה אחת. כל עוד חי, דאג להמשך מהפכתו. שוב ושוב נתן

רבות קורה שמטיסים מוהל במיוחד כדי שיבצע ברית-מילה במקום מרוחק שבו אין מוהל. הוא רק חוזר, ושוב מעלים אותו על מטוס, כדי שיטוס לברית-מילה במקום אחר.

"האם נוכח רופא בשעת הניתוחים הר-ניסיוניים של בחורי-הישיבה?" נשאל הרב. אך הוא לא מיהר להשיב. הוא ביקש לעבור לשאלה אחרת. "כך יהיה יותר טוב", הבטיח הרב, "התחמק ממענה הש-פיל את עיניו.

רק אחרי שיחה ממושכת נכנע הרב גולדשטיין, והסכים להביא בפני צוות העולם הזה אחד מבחורי-הישיבה הלומי-דים להיות מוהלים. עם כובע-קש על ראשו, כשהוא מעשן סיגריות מאולברור, לבוש בחליפת-ספורט ועונב עניבה רחבה, הגיע למקום דינאל שולץ (26), יליד ניו-יורק. שולץ נמצא בישיבה זה שני תיים, ומכשיר את עצמו להיות רב ומר-הל. הוא שגוי, ואב לשני ילדים. הוזג מתגורר בישיבה ומקבל, כמעט סכום של 200 ל"י לחודש.

דינאל אינו מתכוון להישאר בארץ אחר-רי שיסיים את לימודיו ויתחיל בקאריירה שלו כמוהל. אביו הוא בעל בית-החרושת "סריגים", אך הבן אינו מוכן ללכת בעיק-בית אביו.

שולץ הבן יהיה מוהל. אך הוא אינו מוכן לדבר על הניתוחים הניסיוניים שביצעו בכיתתו. "לא היו כאן דברים כאלה", טוען שולץ הצעיר, ומסרב להישיר מבט.

הרב גולדשטיין נתקף מייד בהיסוסים, וממלמל: "זה לא יהיה טוב, כשיידעו על הניתוחים. יש לי הרבה שונאים".

גילויים

מסמרי-שיער

הערביים כשני-ניסיון לבחורי-הישי-בה, הוא הספר דאוד אבר-אזאלי. המס-פרה של רזאולי שוכנת בשער דמשק של חומות ירושלים העתיקה. בירושלים המיורחית הוא מוכר כמוהל, המבצע את המילה לילדים מוסלמים תמורת תשלום. הוא גילה כי הוא עשוי להרוויח יותר אם יביא את המועמדים למילה לישיבת התפוצ-צות, מאשר אם יבצע בהם את המילה בעצמו.

משום-כך הוא לא התקשה לגייס את

דינאל שולץ, אחד מ-20 בחורי ישיבת התפוצות הלומדים ומשתלמים בקורס המוהלים.

עשרות הילדים הערביים, שעברו תחת ידיהם של המוהלים-המתלמדים ב-ישיבת התפוצות. אבר-אזאלי מאשר שי-עשה את העיסקה עם ראשי הישיבה, וכי תמורת אספקת הילדים קיבל תשלום לכל גולגולת. אבל הוא טוען שרימו אותו. הרב גולדשטיין הבטיח לי 200 ל"י עבור כל ילד, אך שילם רק 100 ל"י, גילה במרירות.

כיצד הצליח הספר אבר-אזאלי לגייס את 20 הילדים שהוא סיפק עד כה לבחורי הישיבה, לצורך ברית-המילה?

הסביר אבר-אזאלי השבוע: "הדת הי-מוסלמית מחייבת את בני הדת שלנו לע-בור ניתוח ברית-מילה לבנים, כמו שני-שים גם היהודים. הילדים שהבאתי ל-ישיבת התפוצות היו מהספרים סביב ירו-שלים. אין לי כבר שום קשר איתם."

של הורי המנותחים, אלא שאלה סברו שדאוד הוא שמבצע אותם.

כאשר התבקש השבוע הרב מרדכי גולד-שטיין, ראש ישיבת התפוצות, להסביר את פשר ההסדר המזור, הוא ניסה תחילה להתחמק מתשובה ישירה.

"למה לכם לכתוב על ניתוחי ברית-מילה?" אמר הרב גולדשטיין לכתב העולם הזה שבא אליו לראיונו. "הכתבו משהו אחר על ישיבת התפוצות, משהו טוב. אני אפילו אשלם בעד זה. זה יהיה בסדר!"

לבסוף, הסכים הרב גולדשטיין למסור את תגובתו על השאלה מדוע גייס, תמורת תשלום, ערבים וילדים לניתוחי-מילה ב-קורס המוהלים שהתנהל בישיבה שלו: "איך לדעתכם אפשר ללמוד להיות מוהל? אפשר להיות מוהל בלי לעשות ניתוחים? אז על מי לעשות אותם? אתם חושבים שאב יהודי ירשה למוהל-מתלמד לערוך את הניתוח הזה בעד בנז?

"הכל נעשה מעיבות ובתנאים הומני-טיים, מבלי לפגוע בילדים הערבים שהוב-או לישיבה כדי לערוך עליהם את הניתו-חיים". טען הרב גולדשטיין (43), "ילד ארצות-הברית הוא בן ל-13 ילדים, שאף לא אחד מהם נימול על-ידי חניכיו.

הפרשה החלה לפני כשנה. אנשים הב-חינו מדי-פעם במונית מיסטרית, שהיתה מביאה לישיבה קבוצות של ילדים מן הכפרים הערביים שבסביבות ירושלים. הילדים הוכנסו לתוך אחד החדרים התי-שוכים של בנייני הישיבה, המצויים על הר ציון. הם הושכבו שם על שולחנות, וחדר לימוד התורה הפך מיד לחדר-ניתוחים מאולתר.

המוהלים-המתלמדים מיישיבת-התפוצות, שתחילה נהגו לבצע את ניתוחי ברית-המילה הניסיוניים שלהם על תרנגולים או על אבר-ימין מלאכותיים, העשויים מעור עופות, עברו לשלב מתקדם יותר עם בואם של הילדים הערביים לישיבה.

בדרך כלל מקבל מוהל את הסמכתו מידי ועדה מיוחדת שבה משתתפים נציגי משרד-הבריאות, משרד הדתות והרבנות הראשית. זאת אחרי שאת ניתוחי המילה הניסיוניים שלו הוא מבצע בבית-החולים ב-השגחת רופא. תלמידי ישיבת התפוצות ביקרו אומנם בבית-החולים, חזו שם בנייתו-חי מילה, אבל לא נטלו בהם חלק.

בישיבת-התפוצות נמצאים כ-80 מתלמי-דים, אך - לסי דבריו של הרב מרדכי גולדשטיין - רק 20 מהם לומדים את סודות המוהלים. התלמידים הם צעירים מארצות-הברית וממדינות אירופה, המבק-שים להיות רבנים, דיינים, סופרי סת"ם או שוחטים. הלימודים נמשכים בדרך-כלל כשנה אחת, אך אם התלמיד אינו מצליח לספוג את התורה תוך תקופה זו, הוא ממשיך ללמוד בישיבה שנים נוספות.

כמו סטודנטים

לרפואה?

ממשלת ישראל תומכת בלימודיהם של המוהלים-המתלמדים. האוצר מע-ביר לרב גולדשטיין, ראש הישיבה, הקי-צבה קבועה. וישיבת-התפוצות משיגה סכום דומה מתרומות מחוץ-לארץ. אך הרב גולדשטיין עדיין אינו מרוצה. "חסרים הם עוד כ-350 אלף ל"י לשנה, כדי שכל יתנהל פה כמו שצריך", הוא טוען. לא קל להשיג מועמדים לניתוחי-מילה עבור המוהלים-המתלמדים. קבלן-המילה הערבי דורש תשלום במוזמן עבור כל ילד שהוא מספק לצורך ניתוח. רבני הישיבה נאלצו, לטענתם, להוציא לשם כך, 200 לירות לילד, מן הכספים שממשלת ישראל מקציבה להם.

אך הרב גולדשטיין אומר שהוא-עצמו אינו אחראי לביצוע ניתוחי-המילה הניס-יוניים. אחיו, גדליה גולדשטיין, הוא מדרי-כם הילדים לניתוח. רבני הישיבה לא מצליחו, לטענתם, להוציא לשם כך, 200 לירות לילד, מן הכספים שממשלת ישראל מקציבה להם.

בסריה-הכל, טוען הרב גולדשטיין, "אני שי הישיבה רק לומדים ברת-מילה אם איך אפשר למקד לעשות ברית-מילה אם לא מבצעים את הניתוח באופן ניסיוני? מה רע בזה? איך, ממשל", הוא שואל. "לומדים הסטודנטים-לרפואה לבצע ניי-תוחים? על גוויות? לא! בבית-החולים!" "מדוע אנו מלמדים את בחורי הישיבה שלנו להיות מוהלים? משהו מאוד, יש כיום בחסור חמור מוהלים כבארצות רבות, במזרח אסיה, אפריקה, ופעמים